

Stav Unie v roce 2018: EU silnějším globálním aktérem: Komise chce zefektivnit rozhodování ve věcech společné zahraniční a bezpečnostní politiky

Brusel 12. září 2018

.

#SOTEU

Ve svém projevu o stavu Unie předneseném 12. září 2018 předseda Evropské komise Jean-Claude **Juncker** uvedl: „*Musíme být lépe schopni vystupovat v mezinárodní politice jednotně. Z tohoto důvodu dnes Komise navrhuje, abychom se v určitých oblastech zahraničních vztahů přiklonili k rozhodování kvalifikovanou většinou. Ne tedy ve všech, ale jen ve specifických oblastech, jako jsou otázky lidských práv a vysílání civilních misí. A to je možné na základě stávajících Smluv a já se domnívám, že nastal čas začít uplatňovat překlenovací ustanovení, tento dosud nevyužitý potenciál Lisabonské smlouvy, který nám umožňuje přejít na hlasování kvalifikovanou většinou.*“

Dnes Komise představila možnosti, jak dosáhnout toho, aby byla Unie schopna sehrát na mezinárodní scéně významnější a účinnější roli. Předseda Komise **Juncker** navrhl, aby členské státy využívaly stávající pravidla EU, které umožňují přiklonit se v určitých oblastech společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) k rozhodování kvalifikovanou většinou, tedy nikoli jednohlasně. Tak by si Unie měla vydobýt silnější pozici na mezinárodní scéně, mít větší vliv na vývoj globálních událostí a převzít svou mezinárodní odpovědnost.

Komise identifikovala **tři specifické oblasti**, kde by se tato možnost dala využít, aby se mohly lépe prosazovat hodnoty a zájmy EU na celosvětové úrovni a zrychlil se rozhodovací proces. Jde o tyto oblasti: 1) společná reakce na útoky proti lidským právům 2) uplatňování účinných sankcí a (3) vysílání civilních bezpečnostních a obranných misí a jejich řízení.

Využití potenciálu Smluv

S postupnými změnami Smlouvy se členské země začaly stále častěji přiklánět k rozhodování kvalifikovanou většinou. Stávající ustanovení Smlouvy, která umožňují v záležitostech společné zahraniční a bezpečnostní politiky větší flexibilitu, však dosud nejsou příliš často využívána. Tak je tomu i v případě ustanovení čl. 31 odst. 2) a čl. 31 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii (SEU), jehož zásadní potenciál zatím zůstává nevyužit. V dnešním komplexním, propojeném světě plném pochybností je načase se těchto nevyužitých příležitostí chopit a umožnit Unii, abych své občany lépe chránila, prosazovala společné zájmy a zajistila stabilitu ve svém sousedství i mimo ně.

Přestože v posledních letech došlo ke zvýšení významu společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, vyskytlo se i tak několik případů, kdy snaha o dosažení jednomyslnosti stála v cestě účinnému rozhodování a zabránila EU v pohotovém, jednoznačném jednání. Proto Komise stanovila několik konkrétních oblastí, kde by bylo možné schopnost Unie jednat podstatně zvýšit. Ve svém dnešním sdělení Evropská komise navrhuje oblasti, kde by Rada mohla využít potenciálu stávajících Smluv a zajistit hlasování kvalifikovanou většinou při současném zachování kultury rozhodování založeném na konsenzu, která v EU panuje. Potřeba zefektivnit rozhodovací proces v zahraniční politice se jeví ještě naléhavější s ohledem na možné budoucí rozšíření Evropské unie.

Evropská komise proto vyzývá vedoucí představitele členských zemí, aby dosáhli na vrcholné schůzce v rumunském Sibiu chystané na 9. května 2019 dohody ohledně **rozšíření působnosti hlasování kvalifikovanou většinou** v záležitostech společné zahraniční a bezpečnostní politiky, a to využitím tzv. *překlenovacího ustanovení* z čl. 31 odst. 3 SEU. V něm se stanoví, že Evropská rada může Radu (na základě jednomyslnosti) zmocnit k tomu, aby v určitých záležitostech společné zahraniční a bezpečnostní politiky rozhodovala kvalifikovanou většinou. Jedná se o tyto oblasti:

1. Postoje k otázkám lidských práv na mezinárodních fórech
2. Rozhodnutí o uvalení sankcí
3. Rozhodnutí týkající se civilních misí společné zahraniční a bezpečnostní politiky

Rozhodování kvalifikovanou většinou posiluje pozici Unie a pomáhá vytvářet konsenzus

V jiných oblastech, kde je kvalifikovaná většina pravidlem – zejména v případě obchodní politiky EU – se na základě zkušenosti ukazuje, že tento způsob rozhodování posiluje roli EU jako globálního aktéra a zároveň zvyšuje efektivitu rozhodnutí. Představa hlasování kvalifikovanou většinou je pro členské státy motivací k vytváření účinného konsenzu a dosahování jednoty. Konsenzus předpokládá převzetí větší odpovědnosti za přijímaná rozhodnutí.

Smlouva navíc obsahuje několik speciálních ustanovení chránících zásadní zájmy a výsady členských států v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky: Rozhodnutí, která souvisejí s vojenstvím nebo obranou, jsou z hlasování kvalifikovanou většinou vyňata (čl. 31 odst. 4 SEU). Kromě toho ustanovení čl. 31 odst. 2 SEU zavádí jakousi „záchrannou brzdu“, která členskému státu umožňuje vznést námitku proti hlasování kvalifikovanou většinou „ze zásadních důvodů státní politiky, které musí uvést“.

Souvislosti

O následujících politických oblastech se i nadále systematicky rozhoduje jednomyslně: zdanění, sociální zabezpečení a ochrana, přistoupení nových zemí k EU, operativní policejní spolupráce a společná zahraniční a bezpečnostní politika EU – a to i přesto, že Smlouvy umožňují zvolit flexibilnější formu rozhodování.

Smlouva o Evropské unii dává možnost přiklonit se od stávajícího obecného pravidla jednomyslnosti k rozhodování kvalifikovanou většinou i v otázkách společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Ustanovení čl. 31 odst. 2 Smlouvy o EU umožňuje Radě rozhodovat v určitých předem stanovených případech kvalifikovanou většinou. Zvláštní tzv. překlenovací ustanovení pro SZBP obsažené v čl. 31 odst. 3 SEU Evropskou radu zmocňuje k tomu, aby možnost rozhodovat kvalifikovanou většinou rozšířila na určité záležitosti SZBP, a to za předpokladu, že se na tom členské státy jednomyslně dohodnou. Obě uvedená ustanovení Smlouvy odrážejí přesvědčení, že k zajištění efektivní, pohotové a důvěryhodné SZBP je zapotřebí odklonit se od jednomyslnosti, tedy alespoň v určitých vybraných oblastech.

Jak uvádí [Římské prohlášení z roku 2017](#) přijaté u příležitosti 60. výročí podepsání Římské smlouvy, potřeba silné Unie je dnes naléhavější než kdykoli předtím. V zájmu posílení pozice Unie na mezinárodním poli navrhuje předseda Komise ve svém [projevu o stavu Unie z roku 2017](#) *zvážit, o kterých zahraničních otázkách by se mohlo rozhodovat kvalifikovanou většinou namísto hlasování na základě jednomyslnosti*. V červnu 2018 se v [prohlášení z Mersebergu](#) pojednávajícím o tom, do jaké míry Evropa plní své sliby ohledně bezpečnosti a prosperity, německá kancléřka Angela Merkelová a francouzský prezident Emmanuel Macron společně vyjádřili k tomuto cíli a zdůraznili, že je nutné *„prozkoumat nové způsoby, jak zvýšit rychlost a účinnost rozhodovacího procesu v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU“* a *„podívat se na možnosti, jak v této oblasti využít hlasování kvalifikovanou většinou, a to v rámci širší diskuse o většinovém hlasování v různých politikách EU“*.

Další informace:

[INFORMAČNÍ PŘEHLED: Hlasování kvalifikovanou většinou: Nástroj k zefektivnění zahraniční a bezpečnostní politiky EU](#)

[Sdělení Evropské komise s názvem Silnější globální aktér: zefektivnění rozhodovacího procesu v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU](#)

[Projev předsedy Komise Junckera o stavu Unie v roce 2018](#)

PŘÍLOHA: Článek 31 SEU

1. Rozhodnutí podle této kapitoly [KAPITOLA 2 – ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O SPOLEČNÉ ZAHRA NIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITICE] přijímá Evropská rada a Rada jednomyslně, není-li v této kapitole stanoveno jinak. Přijímání legislativních aktů je vyloučeno.

Zdrží-li se člen Rady hlasování, může to odůvodnit formálním prohlášením podle tohoto pododstavce. V takovém případě není povinen provést rozhodnutí, uznává však, že rozhodnutí zavazuje Unii. V duchu vzájemné solidarity se dotýčný členský stát zdrží jakékoli činnosti, která by se mohla dostat do rozporu s činností Unie založené na takovém rozhodnutí nebo jí bránit, a ostatní členské státy jeho postoj uznávají. Zastupují-li členové Rady, kteří učinili takové prohlášení zdržet se hlasování, nejméně jednu třetinu členských států, které představují nejméně jednu třetinu obyvatelstva Unie, není rozhodnutí přijato.

2. Odchylně od odstavce 1 rozhoduje Rada kvalifikovanou většinou:

- přijímá-li rozhodnutí, které vymezuje akci nebo postoj Unie na základě rozhodnutí Evropské rady týkajícího se strategických zájmů a cílů Unie podle čl. 22 odst. 1,

- přijímá-li rozhodnutí, které vymezuje akci nebo postoj Unie, na návrh, jež jí předkládá vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku na základě zvláštní žádosti, kterou mu Evropská rada předala z vlastního podnětu nebo z podnětu vysokého představitele,

- přijímá-li rozhodnutí k provedení rozhodnutí, které vymezuje akci nebo postoj Unie,

- jmenuje-li zvláštního zástupce podle článku 33.

Prohlásí-li člen Rady, že se ze zásadních důvodů státní politiky, které musí uvést, zamýšlí postavit proti přijetí některého rozhodnutí kvalifikovanou většinou, hlasování se nekoná. Vysoký představitel v úzké konzultaci s dotyčným členským státem hledá řešení přijatelné pro tento stát. Pokud je nenajde, může Rada kvalifikovanou většinou požádat, aby byla věc předložena Evropské radě k jednomyslnému rozhodnutí.

3. Evropská rada může jednomyslně přijmout rozhodnutí, jímž stanoví, že Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou v případech jiných než uvedených v odstavci 2.

4. Odstavce 2 a 3 se nevztahují na rozhodnutí související s vojenstvím nebo obranou.

5. Procedurální otázky rozhoduje Rada většinou svých členů.

IP/18/5683

Kontaktní osoby:

[Mina ANDREEVA](#) (+32 2 299 13 82)

Pro veřejnost: služba [Europe Direct](#), tel [00 800 67 89 10 11](#) nebo [e-mail](#)